

KONSTYTUCYJNE PRAWO
DO ROZPATRZENIA SPRAWY BEZ NIEUZASADNIONEJ ZWŁOKI
PRZEZ SĄDY ADMINISTRACYJNE
(streszczenie rozprawy doktorskiej)

Konstytucyjne prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma doniosłe znaczenie dla jednostki. Przedłużające się nadmiernie postępowanie sprawia, że ochrona sądowa staje się iluzoryczna. Strona – mimo formalnego dostępu do drogi sądowej – nie uzyskuje realnej ochrony, a to pozbawia wartości zarówno prawo do sądu, jak i objęte jego gwarancją ochrony inne prawa i wolności. Przewlekłość postępowań sądowych niekorzystnie wpływa również na wizerunek wymiaru sprawiedliwości i osłabia zaufanie do sądów. Jak ważne jest sprawne funkcjonowanie instytucji publicznych świadczy to, że ustrojodawca w preambule do Konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997 r. wskazał, że pragnie ich działaniu zapewnić rzetelność i sprawność.

W rozprawie doktorskiej podjęto próbę odpowiedzi na pytanie badawcze: czy aktualny kształt prawny sądownictwa administracyjnego zapewnia realizację konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przed sądami administracyjnymi? Udzielenie odpowiedzi na tak postawione pytanie wymagało podzielenia zakresu prac badawczych na dwie części. W ramach pierwszej z nich, konieczne było ustalenie charakteru i treści konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W ramach drugiej, należało zdiagnozować stan jego realizacji przed sądami administracyjnymi. W związku z tym analizowano: po pierwsze, rozwiązania prawne o charakterze zarówno ustrojowym, jak i procesowym, służące urzeczywistnieniu tego prawa na gruncie sądownictwa administracyjnego; po drugie, rozwiązania prawne prowadzące do opóźnień postępowania sądowego i odwołujące zakończenie sprawy; po trzecie, sprawność sądownictwa administracyjnego w zakresie jego funkcji orzeczniczej. W celu wykonania tych zadań dokonano przeglądu i analizy przepisów prawa, orzecznictwa sądowego, literatury przedmiotu oraz danych statystycznych.

Rozprawa doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia. Rozdział I prezentuje proces kształtowania się konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w okresach przed i po wejściu w życie Konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997 r. Podjęto w nim również próbę oceny jego charakteru.

W rozdziale II omówiono treść prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie wynikającą z aktów prawa międzynarodowego – Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

i Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, a następnie skonfrontowano standardy europejskie z treścią konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zrekonstruowaną w oparciu o przepisy prawa, orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i poglądy przedstawicieli polskiej doktryny prawa.

Rozdział III opisuje ewolucję sądownictwa administracyjnego pod rządami Konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz wskazuje miejsce sądów administracyjnych w systemie wymiaru sprawiedliwości. Na tym tle analizowano rozwiązania ustrojowe wpływające na realizację konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Zostały one podzielone na cztery kategorie: a) sądowy model kontroli działalności administracji publicznej; b) instrumenty prawne pozwalające na ingerowanie w strukturę i właściwość sądów administracyjnych; c) instrumenty prawne pozwalające na ingerowanie w organizację tych sądów oraz d) nadzór nad działalnością administracyjną tych sądów.

W rozdziale IV badano rozwiązania procesowe wpływające na realizację konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, które podzielono na pięć grup. Są to: a) rozwiązania procesowe zapewniające sprawność postępowania przed sądami administracyjnymi i szybkie załatwienie sprawy; b) rozwiązania procesowe mające na celu zapobiegać i/lub przeciwdziałać opóźnieniom postępowania sądowoadministracyjnego; c) rozwiązania procesowe mające na celu przyspieszenie rozpoznania sprawy; d) środki prawne przysługujące stronom w reakcji na naruszenie prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i e) instytucje procesowe powodujące dekoncentrację postępowania sądowoadministracyjnego.

W rozdziale V przeprowadzono analizę danych statystycznych dotyczących sprawności funkcjonowania sądownictwa administracyjnego w latach 2004-2018 i przedstawiono jej wyniki. Analizę przeprowadzono odrębnie w stosunku do wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie dotyczącym wpływu odpowiednio skarg i skarg kasacyjnych do tych sądów oraz ich rozpoznania, terminowości załatwiania spraw, a także przewlekłości postępowań przed tymi sądami.

W zakończeniu rozprawy doktorskiej przedstawiono przebieg prac badawczych oraz ich wyniki. Udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze oraz przedstawiono wnioski *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*.

**CONSTITUTIONAL RIGHT
TO A HEARING OF A CASE BEFORE ADMINISTRATIVE COURTS
WITHOUT UNDUE DELAY
(summary of doctoral dissertation)**

The constitutional right to a hearing of a case without undue delay is crucial for the individual. Excessively lengthy proceeding causes judicial protection to become illusory. The party, despite court proceedings availability, does not receive real protection and this deprives the value of both the right to a court and its guarantees of protection of other rights and freedoms. Excessive length of court proceedings negatively affects the image of justice and undermines trust in the courts. The importance of efficient functioning of public institutions is presented by the legislator in the preamble to the Constitution of 2 April 1997, where he indicated that he wanted their actions to be reliable and efficient.

The doctoral dissertation includes attempts to answer the research question: can the current legal form of administrative justice ensure the implementation of the constitutional right to a hearing of a case before administrative courts without undue delay? Answering this question required dividing the range of research work into two parts. In the first part, it was crucial to establish the nature and content of the constitutional right to a hearing of a case without undue delay. In the second one, it was necessary to diagnose the state of its implementation before the administrative courts. In this regard, the following elements were analysed: first of all, legal solutions of both a constitutional and procedural nature, performing the function of realising this right on the ground of the administrative court proceedings; secondly, legal solutions that lead to delays in the court proceedings and delay of the resolution of the case; thirdly, the effectiveness of the administrative courts in relation to its judicial function. In order to accomplish these tasks, a review and analysis of legislation, judicial practice, literature, and statistical data was made.

The doctoral dissertation consists of the introduction, five chapters and the conclusion. The first chapter presents the process of establishing the constitutional right to hear a case without undue delay before and after the entry into force of the Constitution of 2 April 1997. The attempt to assess its nature is also made.

Chapter II includes the content of the right to a hearing within a reasonable time, arising from acts of international law – the European Convention on Human Rights and the Charter of Fundamental Rights of the European Union, and then the author confronted European standards with the content of the constitutional right to a hearing without undue delay,

reconstructed on the basis of regulations, jurisprudence of the Constitutional Tribunal and the opinions of representatives of the Polish legal doctrine.

The third chapter describes the evolution of administrative justice under the Constitution of 2 April 1997 and indicates the role of administrative courts in the justice system. In this regard, the author analyzed the constitutional solutions, which can affect the implementation of the constitutional right to a hearing of a case without undue delay. They were divided into four categories: a) judicial model of control of public administration activities; b) legal instruments, allowing intervention in the structure and the jurisdiction of the administrative courts; c) legal instruments, allowing intervention in the organization of these courts, and d) supervision over the administrative activities of these courts.

Chapter IV contains research on procedural solutions decisions affecting the implementation of the constitutional right to a hearing of a case without undue delay before the administrative courts, which were divided into five groups. These groups are: a) procedural solutions to ensure the effectiveness of proceedings before administrative courts and quick solution of the case; b) procedural solutions aimed at prevention and/or counteraction to the excessively long administrative court proceedings; c) procedural solutions aimed at acceleration of consideration of the case; d) legal measures of the parties in reaction to the violation of the right to a hearing of a case without undue delay and e) procedural institutions causing the deconcentration of administrative court proceedings.

Chapter V contains analysis of statistical data on the effectiveness of the functioning of administrative justice in 2004-2018 and presents its results. The analysis was carried out separately for to the voivodship administrative courts and the Supreme Administrative Court on the impact of complaints and cassation appeals to these courts, as well as their considering, timeliness of cases, and excessive length of proceedings before these courts.

At the end of the doctoral dissertation the course of research works and their results were presented. The research question was answered and the conclusions *de lege lata*, as well as the postulates *de lege ferenda* were given.